

Veehouder en gemeenten wennen aan nieuwe vormen bovenbouw

Open voor alternatieven

Klimaat en kosten bepalen voor een belangrijk deel de keuze voor de bovenbouw van een nieuwe stal. Daarnaast groeit de aandacht voor landschappelijke inpassing. Het populaire zadeldak met sandwichpanelen krijgt concurrentie.

tekst **Wichert Koopman**

Stalen spanten, een zadeldak met sandwichpanelen, een lichtstraat in de nok en grotendeels open zijwanden die meestal met een gordijn zijn af te sluiten. De bovenbouw van zeker driekwart van de nieuwe ligboxenstallen voldoet aan deze omschrijving. Veel is gestandaardiseerd, bouwbedrijven kunnen efficiënt meters maken en dat drukt de kosten. Zeker in een tijd dat grondstofprijzen laag zijn en aannemers bereid zijn hun arbeid scherp te calculeren.

Alternatieven voor deze standaard bovenbouw, zoals foliestallen, zijn in eerste instantie ontwikkeld om bouwkosten te besparen. 'Maar uitgekend

traditioneel bouwen hoeft niet per definitie duurder te zijn', weet Johan den Hollander van DLV. 'Zeker niet als je er rekening mee houdt dat de folie van dergelijke stallen gedurende de levensduur nog een keer vervangen zal moeten worden. Ook alternatieve kapconstructies zoals een zaagtanddak of een Italiaanse kap zijn in bepaalde toepassingen goedkoper, maar kunnen in de praktijk duurder uitpakken als niet kritisch wordt gerekend.'

'Zo'n vijf procent van de stallen die wij tekenen, heeft een alternatieve bovenbouw', schat Dick Heideman, specialist rundveehouderij bij adviesbureau Agramatic. 'En de vraag neemt toe. Maar kosten besparen op de bovenbouw valt nog

niet mee. Zeker niet omdat het bouwbesluit steeds hogere eisen stelt aan constructies.'

Een mogelijke vorm van kostenbesparing is het achterwegen laten van gordijnen in de zijgevels. 'Mits je maatregelen treft om de drinkwatervoorziening en melkerij vorstvrij te houden kan dat best in het Nederlandse klimaat', vindt Heideman. Als compromis wordt er soms voor gekozen om alleen de westkant afsluitbaar te maken om regeninslag te voorkomen.

Licht en lucht

Een van de oudste alternatieve staltypen in Nederland is de serrestal, waarvan de eerste nu tien jaar staan. 'In het begin trokken we vooral prijsskopers', vertelt Erik Lindeboom van producent ID Agro. 'Hoewel we nog steeds relatief goedkoop zijn, zien we steeds vaker dat het lichte en luchtige karakter van de serrestal in eerste instantie veehouders aantrekt. Wat betreft het niveau van afwerking doen we niet meer onder voor traditionele stallen. Daarnaast is de flexibele bouwwijze van de serrestal voor veehouders een voordeel. Een serrestal is eenvoudig

Houding ten opzichte van foliestallen verandert

en zonder extra kosten uit te breiden.' Ook Jelle van der Brugge, verkoper van de V-stal – waarvan het dak oogt als een tuinbouwkas – rekent voor dat zijn foliestal aanzienlijk goedkoper kan zijn dan een traditionele stal. Maar ook hij merkt dat het prettige stalklimaat voor klanten van minstens even groot belang is. In Nederland en België zijn inmiddels een twintigtal V-stallen gebouwd.

Als het gaat om bouwkosten maakt Herman Hoekstra van Simmer Housing zich geen illusie. De flexstal is niet goedkoper dan een stal met stalen spanten. 'Maar dan krijgt de klant wel een vrije overspanning en een stal met veel licht en lucht. In een vergelijkend onderzoek naar het klimaat in verschillende staltypen kwam de boogstal vorig jaar nog als beste uit de bus', aldus Hoekstra.

Weerstand bij welstand

De inpassing van gebouwen in de omgeving krijgt de laatste jaren steeds meer aandacht. Stallen worden breder, daardoor hoger en dus massalere onderdelen van het landschap. 'Wij zien bij gemeenten een duidelijk verschil in benadering tussen stallen in een open polder en stallen in een lintbebouwing', constateert Johan den Hollander. 'In het eerste geval is de omvang vaak niet zo'n probleem. In de lintbebouwing willen gemeenten liever geen hoge gebouwen en zien ze liever meerdere kleine kapjes.'

Een voorbeeld van een stal die gekenmerkt wordt door meerdere kappen is de Italiaanse stal. Sinds de introductie, zes jaar geleden, zijn er inmiddels een honderdtal van in Nederland gebouwd. Door de afwijkende kapconstructie is de nokhoogte beperkt. Een standaard 0+6+0 stal is met een zadeldak al snel twaalf tot veertien meter hoog. Met een Italiaanse kap of een traditionele kapvorm met meerdere kleine kappen is het hoogste punt maximaal 9,5 meter. 'Ook wij hebben in eerste instantie moeite moeten doen om welstandscommissies ons ontwerp uit te leggen', vertelt Chris Wijsman van Wijsman bouw- en tekenadviesbureau. 'Maar dat lukt vaak goed.' Een groot deel van de tekeningen die het adviesbureau maakt, betreft verbredingen van bestaande stallen. Die zijn met een Italiaanse kapconstructie vaak beter te realiseren dan met een zadeldak.

De houding van gemeenten ten opzichte van foliestallen is de laatste jaren duidelijk veranderd, merken de verkopers. In

eerste instantie hadden de vergunningverleners moeite met de uitstraling van de lichte constructies die oogden als tijdelijke bouwwerken. Nu zien ze ook de voordelen. De serrestal en de V-stal zijn minder hoog dan traditionele stallen. En als het moet, kunnen voorgevels zo worden ontworpen dat ze niet anders ogen dan de vertrouwde stallen.

De weerstand bij welstandscommissies is voor de firma Cover-All Benelux een reden om hun witte, oorspronkelijk uit Noord-Amerika stammende foliehallen niet meer actief te promoten als veestal, hoewel nieuwe aanvragen natuurlijk wel serieus worden behandeld. 'Wij waren vol verwachting toen we het concept in de Nederlandse landbouw introduceerden, maar hebben gedisilluseerd onze bakens verzet naar de industriële sector', vertelt directeur Boele Rothert. 'Procedures om Cover-All-stallen door welstandscommissies geaccepteerd te krijgen blijken zeer langdurig. Zo veel geduld hebben veehouders niet.' |

Voltooid verleden tijd: spouwmuren met ventilatiekleppenboom

Gemetselde spouwmuren van één meter tachtig met daarboven kleppen van zo'n veertig centimeter om de ventilatieopening te vergroten of verkleinen. Het was lange tijd de standaard bij de bouw van koeienstallen. Gebouwen moesten degelijk zijn, beschutting bieden aan de koeien en de inlaat van lucht moest je kunnen sturen, zo was de gedachte. Inmiddels is in veel van deze oudere stallen een belangrijk deel van het

metselwerk ten prooi gevallen aan de sloophamer. De spouw is verwijderd om voor de ligboxen langs de buitenmuur meer kopruimte te creëren. Nog vaker is een groot deel van de buitenmuur afgebroken om de luchtinlaat te verruimen. In nieuwe stallen is de goothoogte standaard minstens 3,5 meter en zijwanden stellen niet veel meer voor. Ze zijn prefab – als ze er al in zitten – en een gordijn volstaat om extreme weersinvloeden buiten te houden.

Spouwmuren met ventilatiekleppenboom: lange tijd de standaard bij koeienstallen

